

✠ POTAJHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOW

4. číslo

Budyšin, apryl 1965

Lětnik 15

Hrono na jutrownik 1965

Njedyrbješe to Chrystus čerpjeć a do swojeje krasnosće zańć?
(Luk. 24, 26)

Jezusowe stanjenje z rowa, kotrež jutry lěto a lěto připowědamy, je móčne, snano najmóćniše a najwjetše potajnstwo wěry. Potajnstwo móže někajkemu čłowjekej čisce zakryte a njeznate być, čisce njewěrjomne a njerozumliwe. Tak džěše so wučobnikomaj po puću do Emausa. A Jezusowy nadawk běše, jimaj Pismo a woči wotewrěć, zo zwisk wobsteji mjez Chrystusowym čerpenjom a stanjenjom, haj wšak, zo dyrbješe to wšitko tak być, zo běše to swjata a bójska wola. Nic hórke čerpenje a wumrěće je kónc Chrystusowych pućow, ale krasnosć, kotraž so započa z jeho stanjenjom!

Ach, zo bychmy my džensniši tež přeco zaso tutu swjatu, bójsku wolu spózнали a rozumili! „Njedyrbješe wón?“ Haj, wón dyrbješe. Wězo, na čłowjeske wašnje njemóžemy Jezusowe stanjenje dopokazać. To je a wostanje, kaž horjekach prajachmy, najmóćniše a najwjetše potajnstwo wěry! My tež poprawom ničo dale wěšeho njewěmy hač to, zo su tehdom Jezusowi přeceljo a wučobnicy něšto ze žiwym Jezusom nazhonili. To wosebje Pawoł w swojim wulkim stawje wo stawanju morwych (1. Kor. 15) wuzběhuje, hdžež sam so tež jako swědka Jezusowego stanjenja a žiwjenja mjenuje.

A woprawdže, tak je: Wěra křescijanskeje cyrkwy pola nas a po cylum swěće, w našim času a přeco steji a pada z wuznaćom do Jezom Chrysta jako žiweho syna Božeho, kiž je stanył a dobył nad hrěchom, nad smjerću a nad čertom. A zakład teho je Jezusowe wukładowanje a wobswědčenje same, kaž so pokazuje w našim hronu runje za jutrownik, mjenujece zo dyrbješe to wšitko tak być, zo dyrbješe Jezus to najprjedy nas dla čerpjeć a zo dyrbješe wón potom do swojeje krasnosće zańć.

A my zawěsće ničo druge njemóžemy, hač zo bychmy tutón najwjetši džiw Boží a najmóćniše potajnstwo wěry runje we wěrje přijeli a so modlili, chwalili a čescili, a to z wulkej wjesołosću. K tomu pomhaja nam wšitke naše rjane, krasne, stare a nowe jutrowne kěrluše:

„Nětk zradujmy so wulce zas!
Na swjatych jutrow ročný čas
Bóh swoje zbože dari nam.

Jutrowne jejka a jutrowni křižerjo

Jutrowny čas w rjanym nalětnim času je stajnje był wjesoly čas. W přirodže wotuća nowe žiwjenje. K sněhowkam su so mjez tym přidružile druge lube kwětki. Ptački su so wróćile z dalokich južnych krajow. Škowronk zaso fífoli a zwjeseluje bura, hdyž do role swoje symje wusywa w nadžiji na dobre žně.

Haj, nětkle započina so tak rjec hakle nowe lěto. Kajke wone budže? Plódné abo budže suche abo zymne? Budža žně bohate abo chude? A budže bur sam strowy za wšo to džělo, kotrež na njeho čaka, na kotrež wšak so wón tež po wostudlej zymje wjeseli? Kak je to styskno, hdyž čłowjek widži džělo a njemóže pomhać, hdyž druzy z džělom njedočinja, jeho pak chorosć lemi. To su starosće, z kotrymiž hlada wjesny čłowjek, kiž je z polom a njebjom, ze slóncom a dešćom hluboko zwjazany. Čłowjek je na potajne wašnje spytał mocy přirody sebi přiswojić a přisporić.

Jutrowna woda ma nalětnje mocy přirody w sebi. Tohodla mać rano zahe přindže k ložu džěsća, zo by jeho pokrjepiła ze sylnej wodu a džěći so w rjebičce napluskaja, zo žana nitka na nich sucha njewostanje. A to wšitko, dokelž je jutrowna woda tak džiwne móčna. Haj, je samo nałožk byl, zo so móldži ludžo z brězowymi prutami bijachu, nic ze zlobami ale z lubosću, zo by móc nalětnich brězow přešla do tamneho a wón dóstał z tym strowe mocy nalěća.

Džěći sej kulaju z pisanimi jejkami. Jutrowne jejka, kotrež kmótra swojim mótkam dawaju, su symbole plódnosće a žiwjenja. Tak so z darjenymi jejkami mjelčo zwjazuje přeco čelneje strowoty.

Naš Zbožnik z rowa stanył je,
kiž na křižu smjerć čerpješe.
Joh' chwalimy do wěčnosće!

Wón wrota hele rozlama,
wšěm swojim z njeje wupomha,
nas z wěčnej smjerće wumóža.

Tak wjesel so wšo křescianstwo
a Boha chwal' trojeričkeho,
nětk hač do časa wěčneho.
Haleluja! Haleluja!
Haleluja! Haleluja!
Budž chwaleny Chrystus, syn Mariny!
La.

Křižerjo katolskich wosadow jěchaju na pyšnych konjoch kěrluše spěwajo do susodneje wosady. Tež tutón nałožk katolskich wosadow ma swój korjeň w starodawnych časach, hdyž čłowješko nalěto wonkach Bohow prošachu wo plódnosć role.

Jutrownu nóc luska tam a sem po našich wsach, čim wotřišo čim rjeňšo a wosebje čim kmaňšo. Dokelž tole třělanje ma našerić a wučerić zlych duchow, kotřiž chcedža zadžěwac młodemu nalětnjemu žiwjenju a zesškodzić čłowjekam.

Jutrowne jejka, jutrowna woda, křižerjo — a žane słowo hač dotal wo Chrystusowym zrowastanjenju. Je samo spytanje za předarja na klětce, zo wón jutry přěduje wo nowym žiwjenju w přirodže, kotrež mělo tola jenož być znamjo noweho žiwjenja w Chrystusu. Dokelž je Chrystus stanył z rowa, tohodla swjećimy jutry. A dokelž je so tamny njeskutk w Jeruzaleme stał před jutrownym swjědženjom, tohodla spominamy my w nalěću na smjerć našeho Zbožnika. A dokelž je wón po třoch dnjach zaso stanył z morwych, swjećimy my jutry jako swjědžeň noweho žiwjenja. Nic dla kwětkow a pupkow a čopleho slónca.

Tež tón chory, kotryž wě, zo njebudže w přichodnym lěće móc na polu a na zahrodže džělać a so žiwjenja wjeselić, tež wón ma wšu přičinu jutry swjećić z džakom, přetož jutry jemu dawaju nadžiju rjeňšeho a wěčneho žiwjenja. Tež stary čłowjek, kotryž ze želniwosću z nowym nalěćom spózna, kak jara ruče so jeho žiwjenje minje, smě troštnje do přichodneho lěća hladać, kotrež budže snadž jeho poslednje na tutej rjanej zemi, zo by potom zašoł do Božeho swěta. W.

Čisina před Bohom

Mišter bě při džěle z rěbla padnył a sej nohu zlamał. Nětk dyrbješe dolhi čas we ložu ležec. Tola starosć wo swójbu njeda jemu měra. „Prajće mi, knježe doktoro, kak dołho to hišće ze mnu traje!“ — „Džensa jenož jedyn džen, mój luby.“ Chory chwilku mjelčeše. Potom pak rjekny: „Wy maće prawje; za džensa je to čězko dosć, a by hluposć byla, hdy bych sej wutrobu hišće počezował za přichodne dny. Za džensa chcu tu číše ležec a wšo druge chcu do Božeje ruki dać.“

WOSADA-SWÓJBA

Lėtuši serbski kublanski dzeń

Poprawom bęše to lęsa węste jubilejske zeńdżenje: K dwanatemu razej so w Budyšinje na Hornčerskej hasy zhromadźichmy na swojim lubowanym serbskim kublanskim dnju! 22. februara 1954 smy jednohłósne wobzamkli, lęto za lęto tajki zjęžd wotmęwać. A tak je so teź stalo. A lęto za lęto je teź ličba zajimcow a wopytarjow přibęrala a rostla! My mamy so teź za to džakować, zo je nas Serbow Budyska němska Pętrska wosada do swojeho rjaneho domu tak lubje přijala a zo je so domownik Adam ze swojej lubej mandžel-skej wo to swęru prócowal, tutu wulku swójbu z rjanym wobjedom nasycić a teź wokřewić ze šalku kofeja. A to něšto ręka, přetož lęsa bęchmy na 150 wosobow. —

Haj, my smy to teź tón raz zaso woznamjeli a wopokazali, štož bęchmy jako heslo za tute zeńdżenje wuzwolili: „Wosada — swójba“. My to teź woprawdže bęchmy a přeco zaso smy; Wulka swójba Božich džęci — w serbskim jazyku! Kak rjenje je nam to naš mlody bratr farar Pjastka (Feustel) Minakalski w swojim přędowanju na kemšach wukładowal! Jeho tekst bęše: „Tehodla nětk njejsće wjace hosćo a podróžnicy, ale měšćenjo („byrgarjo“) ze swjatymi a Boží domjacy.“ (Ef. 2,19) Přeco zaso na dosć zdobne wašnje wuzbęhowaše, što ma za nas na sebi, hdyž jako křescęnjo a wosadni njejsmy hosćo, podróžnicy, něšto kaž ćękancy a přesydlency, ale woprawdže domjacy, swójbni Boží.

Potom slyšachmy rozprawy wo Serbskim cyrkwinskim dnju a wo Serbskej ewangelsko-lutherskej superintendenturje. Předsyda farar Lazar-Bukečanski najprjedy wšitkich přítomnych wutrobnje witaše, mjez nimi třoch superintendentow, mjenujcy našeho serbskeho sakskeho superintendenta Wirtha z Njeswačidla, potom Wojerowskeho superintendenta Graefu a němskeho Budyskeho efora Buscha, kiž bęše jenož krótki čas mjez nami a nas lubje strowješe, nam prajo, zo so čuje z nami a našimi serbskimi cyrkwinskimi naležnosćemi zwjazany.

Předsyda rozprawješe z džęla cyrkwinskeho dnja, wo jeho zeńdżenjach a wo wšelakim listowanju. Da-li Bóh, budže lętuši cyrkwinski dzeń zaso w Budestecach, a to 26. a 27. junija. Zabęrać chcemy so — mjez druhim — z Janom Husom, kiž bu 6. julija 1415 w Konstancu spaleny, potajkim runje před 550 lętami.

Potom poda serbski superintendent wobšęrnę a zajimawu rozprawu wo swojim wšelakim džęle, z kotrejež tu scęhowace wospjetyjemy: Z džakownym wjeselom wón wozjewi, zo próstwa wo hodowny dar za Pomhaj Bóh njeje podarmo byla. Naša mloda generacija je zapřimnyla do džęla dopisanja, štož redakcija a čitarstwo z wulkim džakom připózna.

Wažny nadawk serbskeho superintendenta je, wizeřować serbske Bože služby. Wón ma k tomu bohužel mało skladnosće, dokelž wšak je

w swojej wosadze zwjazany. Hdyž pak wón do někajkeje wosady přińdže, potom je to zrozumić jenož jako pomoc.

Serbski superintendent bę přepręšeny na poswjećenje do katolskich Njebjelčic, hdžež bę swjatočne poswjećenje zwonow. Wón bę dale přepręšeny na wosadny swjedzeń při primicy kaplana Rjedy w Radworju. Wón so dla hodowneho džęla nje-možeše wobdzęlic. Katolscy fararjo přepręsychu ewangelskich na zhromadne ręčne kublanye w Budyšinje. Katolski farar Stanij Nawka S. J. je někotre razy hižom namjetował zhromadne kemše ewangelskich a katolskich Serbow. My mamy tutón namjet za wažny ale hać dotal hišće njejsmy so na njón zmužili.

Serbska superintendentura zarjaduje za šulerjow Rozšęrnjenej serbskeje wyšeje šule w Matym Wjelkowie schadžowanja. Starši su wutrobnje prošeni, swoje džęci namoľwjeć, tute schadžowanje wopytować.

Serbski superintendent je so rady teź ze serbskimi fararjemi wobdzęлил na powšitkownych serbskich zhromadźiznach, na koncertach, na schadžowanju Instituta za serbski ludospyt atd. Wón je teź so zwólniwo pokazal zjawnje wustupować zwonka cyrkweje.

Serbski superintendent slyša do synody Sakskeje ew.-luth. cyrkweje. Wón w Pomhaj Bóh wo tym rozprawa.

Skrótka teź naspomni džęlo za čichim. Snano su wosadni pytnyli, zo so tekst přędowanja wučita w porjędzanej serbsčinjne. Snano to teź njejsće pytnyli, dokelž je so tekst jenož tam přemęnil, hdžež smy męnjenja, zo je wopačny abo njedobry byl. Węstu nuzu serbskim přędarjam čini serbska ręc. My mamy w dobrej serbskeje ręc přędować, zo wzdawać wšitkich němskich slowow a tola jenož wužiwat kóždemu znate wurazy. Při tym so wubęrk našich slowow stajnje pomjeńšuje. Serbska superintendentura dokladnje so zabęra ze serbskimi přisłowami, zo by ręc serbskich přędowanjow wobohaciła a teź přędarjam dobre mysle z přisłowow podawała.

My wšak węmy, zo so ze přisłowami wosebje na uniwersicę w Lipsku zabęraju, ale jich a naše džęlo ma dospotnje hinaši zamęř a cyle węšće teź wšelaku metodu.

Popołdnju so zaso z duchownymi prašenjemi zabęrachmy. Bratr farar Pajer z Huski měješe přędnosć „Wo wšelakich swójbach w swjatym Pismje“ a pokazaše nam na dobre wašnje a na wšelakich přikladach swójbne žiwjenje w starym a nowym Testamencie. Węzo bęchu tam zdžęla cyle hinaše wobstejnoscę, nan a hospodar husto jako patriarch knježeštaj, ale zasadnje plačeše tehdom kaž džęsa samsny zakon swójbneho žiwjenja a my namakamy wašnje pokiwky we wšelakich podawkach a při-kaznjach, kaž na př. w tak mjenowaných domjacých taflach. To bęše nam jara wašne a dosć instruktivne, štož nam naš bratr tu poskići.

Na tutym bibliskim zakladę do-poldnišeho přędowanja a popołnišeho přęnjeho přędnoska ręcęše nětko w dalšej naręči serbski superintendent wo „Wohroženej swójbje džęnsa“. Naš bratr Wirth so přeco na to wulkotnje wustęji, nam tajke węcy jara jasne před woči molować. Swójba wšak je přeco byla wohrožena přęz hręch. Snano mamy džęnsa wosebje rjane přiřkady dobreho swójbneho žiwjenja. Kajki to rjany napolhad, hdyž njeđzelu popołdnju widziš při brjoze Wulko-Zđarowskeho jęzora nana a maćerku a džęci hromadze w stóncu ležę a we wodze pluskotac.

My mamy jenož ličby z nawječorneje Němskeje, kotrež nam pokazuja strašnu skaženoscę mlodžiny. 46^{0/0} wšitkich paduchow su mlodši hać 21 lęt. Jich nječęri chudoba do njeskutka, ale wjele bóle skažene sony. Industrializacija, nowa technika, nowe towaršnostne žiwjenje stajeja naše swójby před nowe problemy. Dyrbi to wohrožyc naše swójby? To by škoda bylo! Přetož džęci trjebaju čoplotu staršiskeho doma. Njech starši z poľnej zamoľwitosću so prócuja wo dobry swójbny duch.

Rozmoľwa njebę tón raz jara wobšęrna a žiwa. Skončnje teź wjace wjele chwile k tomu njemęjachmy, a při spocatku tajkeho zjęzda stajnje wjace přítomnych wohladaš hać na kóncu! Tež naš bratr Čabrana z Poršic přęz pueziju a prozu na zwučene wašnje węsty duchowny přinosh poda, za kotryž so jemu džakujemy. Knježna Koklic z Bukey, jenička tučwilnje aktiwna serbska organistka, přęwodžowaše naše kęrluše rjenje na klawęrje. Jej so džakujemy a wšitkim, kotřiž su na někajke wašnje přinoshawali.

Našim wowkam!

„Och, prošu, luba wowka, čitaj mi z Bibliję!“ prošęše mój pjećlętny wnučk a da mi někotre bibliske knihi z wobrazami do rukow. Chęyšę wędęc, što bu dale z Noachowym kašćom a što so dale sta, jako bu Józef wot swojich bratrow přędaty.

A ja jemu čitam a wón slucha a wšitko wokoło so zabywa. Nazajtra wón mi potom wšitko wospjetyje a chce to a tamne hišće dokladnišo wędęc. K mojim narodninam namolowa wón mi tři rysowaniki: nasycęnje pjeć tysac, Noachowy kašć a Jericho.

Njedawno bę mój wnučk pola znatých k wobjedu. A po wobjedze tam potom nowinu z wobrazami čitachu. Na to mój wnučk: „Stoha wy tam čitace? My čitamy Bibliju!“

Lube wowki! Njeje to za nas chutne prašenje? Mamy husto telko čitac, nowiny, časopisy, protyki a knihi. To njech je wšitko dobre a kmane. Ale mamy hišće chwile, Bibliju čitac? Bože swjate slovo? Smy my hišće z Božim slowom žiwi? Rozpominamy Bože slovo we swojej wutrobje, tak kaž je to Marja činila? Dokonjamy tež my, něšto, štož je „wašne“, na bok položiť a so, kaž Marja w Betaniji, k Jezusowymaj nohomaj sydnyć?

Wužiwajće mlodoscę, zo byšće swojim wnučkam prawje wjele z Bibliję čitali! Zašćępće jim lubosc k Božęmu slowu! Druha wowka

Swěrný hač do smjerće

Viktor Hájek
(Pokročowanje)

W léce 1414 bu zwořany powšitkow-ny koncil do Konstanca z trojim programom: 1. reforma cyrkwy, 2. wučišćenje wot bluda a 3. wotstronjenje bamžowskeho rozščěpjenja. Kejžor Zigmund wujedna z Husom, zo by tam šol. Wobdželenje Husa na koncilu bě tehdom dobrowolne. Přeciwo raznemu spjećowanju svojich přecelow Hus do toho zwoli. Přejara dowěrješe cyrkwi. Nadžiše so, zo budže koncil sprawnje z nim jednac. Přihotowaše so starosćiwje na zakitowanje swjeho stejnišća. Mysleše, zo jako duchowny a magister budže wobhladany za runoprawného člona koncila a budže so móc zakitować. Poda so na jězbu z přewodom svojich přecelow. W čahu běše 30 koni a dwaj wozaj. Po puću bu wšudžom wutrobnje wityny. Jeho přewodžerjo wupowěšachu plakaty z Husowym wukladowanjom džesač Božich kaznjow a čłowjekojo je ze zajimom čitachu. 14. 11. 1414 dojeđže do Konstanca a hižom 28. 11. bě zajaty. Bě zajaty w dominikanskim kloštrje při Bodensee. Tu čezko schori. Hdyž Zigmund do Konstanca přijědžeše, žadaše, zo dyrbi Hus być pušćený. Ale kardinalojo wotmołwichu, zo wotjědu domoj, hdyž so to stanje. Zigmund so tehdom koncilej podwoli.

Při sudnym procesu bě Hus wobskorženy z wěcami, kotrež wón ženje prajił njebě. Jemu tak rjec ženje njebě słowo date, ale žadachu wot njeho, zo by to, čehož dla bě wobskorženy, wróco wzał. Hus njemóžeše wróco wzać to, štož njeje wučil. A to, štož bě wučil, nochcyše wróco wzać. Čyłe tole jednanje so stawaše, hdyž bě Hus čezko chory. Bamž Jan XXIII, čekny z Konstanca, zo njeby koncil jeho zajał. Kluč Husoweho jastwa da Zigmundej, kiž zaruči před nastupnjom jězby do Konstanca bjezstrašny nawrót, wón móžeše Husa pušćić. Nječinjše to, zo by sebi přichilenosć koncila schował.

Jako Hus njewza wróco, bu 6. julija wotwjedženy k hranicam a to

tak, zo by na jězbe widžal, kak su jeho knihi palili. Wumřel je njezlamany a w polnej dowěrje do swjeho Knjeza.

Wot Husoweje smjerće miny so 550 lět a za tutu dobu mnozy spytachu wuhodnić jeho wuznam. Někotři připóznawajo, někotři zacpěwajo. Na příklad Němcy widžachu w nim nacionalista, kiž njecěsčowaše Němcow, a z tutoho stejnišća posudžowachu cyłu jeho wosobu. Scěhowaše to z podawkow wokoło Kutnohorskeho dekreta, kiž měješe za scěhwk, zo němscy profesorjo a studenća wupušćichu Prasku uniwersitu a založichu uniwersitu w Lipsku. Je wěrnó, zo Hus lubowaše swjój česki lud a je wjele za njón dokonjał. Čěsće pisaše, wučěše lud česke pěsnje, přeješe sej, zo by čěsće so předowalo, staraše so wo česku rěč. Ale nihdy njejsu pola njeho znamjenja narodneje hidy. Znaté je jeho slowo: zo dobrego Němca wjac lubuje hač špatneho Čecha. Hus bě tón čłowjek, kotryž chcyše swojemu ludaj dawać a druhemu nochcyše brać. Zakład jeho wosoby njemóže so pytać na polu narodneho wojowanja. Husowy hłowny zajim džěše w druhim směrje. Bě předewšěm teologa, wučer a předar. Jeho uniwersitne disputacije su dokumenty jeho wulkeje kublanosće a wotrosće jeho ducha. Tak dołho, kaž běše swobodny, móžeše so hibićiwje a mójcnje zakitować přeciwo wšěm wichoram. Jako profesor bě jara woblubowany a jeho přednoški běchu derje wopytane. Jeho předowanje njewabješe lud z rěčniwosću ale jenož z wobsahom. Bě to jednore předowanje, woprawdže za lud wotmyslene. A lud jemu tež zrozumi a přiwisowaše Husej z poddanej lubosću. Při tym njesmě so prajić, zo bě so Hus prostemu ludaj chcył lubić. Wón pokaza jemu jich njedostatki a hrěchi. Ale jeho poslucharjo wědžachu, zo jeho słowa du z hłubiny jeho čisteje wutroby a přijimachu je tohodla z dowěru a žadosću.

Boža služobna

Mathilda Wredc 1864–1928

Mathilda Wredc slusa do tych čłowjekow, kotřiž druhim ludžom wolóžuja, do Boha Knjeza wěrić. Přetož: lubosć, kotruž je wona čas swjeho žiwjenja njesebičnje wopokazowala, njeběše ze swěta, ale wot Boha sameho.

Mathilda Wredc narodži so w léce 1864 a wotrosće w Finskej, hdžež běše jeje nan z guwerněrom. Ze sydnamce lětami bu Mathildze data wěstosć, zo slusa do Božich džěci. Předowanje lajskeho předarja ju tehdom hłuboko hnjuješe. Swjate Pismo bu jej lube a znate, a najbóle so jej lubješe slowo: „Přetož tak je Bóh swět lubowal, zo je dał swjeho jeničkeho narodženeho Syna.“

Hižom w džěcnych lětach widžeše Mathilda w staršiskim domje a na dworje jatych čłowjekow. Jeje wutroba wědžeše tuž hižom jara zahe

něšto wo cémnym a njelubym swěće chłostancow. A w jednej nocy so jej čezko džiješe. Wosnje widžeše muža we wulkej nuzy a styksnosći, noze a ruce sputane. A tón stupi k jeje ložu a ju želnosćiwje wo pomoc prošeše. Wša rozptakana je Mathilda tehdom rano wotučila. Jeje duša běše zrudžena a rozbudžena. A prošeše Boha, zo by jej tola tónle džlwny són wuswětlił. We samsnej nocy hišće pytaše w Bibliji za někajkim wujasnjenjom a namaka slowo: „Njepraj, ja sym mlody; ale ke komuž ja će pósčelu, k tomu dži, a štož či přikažu, to rěč.“ Pytaše za druhim slowom a so — jo namakawši — njemalo stroži: „Čłowske džěco, wšitke moje słowa, kotrež z tobu rěču, wzmi k swjowej wutrobje a slyš je ze swojimaj wušomaj; a dži k jatym swjeho luda a předuji jim...“

Mathildžina wutroba běše hłuboko hnuta a jako rano zahe z domu wustupi, zetka jateho při džěle. Pohladny jemu mjezwoći a kak so nastroži! To bě tón, wo kotrymž bě so jej džalo! Da so z nim do rěchow a doby sej puć k jeho wutrobje. Wón na nju hladaše a jej rjekny: „Wy byšće dyrbjala k nam do jastwa přińc a z nami wšěmi rěčec.“ Haj, nětko Mathilda wědžeše, što Bóh wot njeje chce. A wona chcyše so měc po Božej woli. Dokelž zastojnicy wědžachu, zo je Mathilda guwerněrowa džowka, pušćichu ju do jastwow. Jastwowe wrota so drje lóhko wotewěrachu, nic pak wutroby chłostancow. Mathilda pak wědžeše: Bóh to chce a Bóh mje wjedže, na njeho so spuščěše a jemu so dowěrješe. Mathilda njeměješe wosebitele metody so jatym přibližowac. Tola wědžeše pola koždeho, što ma činić a rěčec, tež hdyž bě za nju strašne. Sedžeše z mordarjom na samsnej lawce abo poskići jemu stol, kotryž bě za nju wotmysleny, piješe z jeho karana a jědžeše z jeho sudobja, zo by jemu pokazala, zo ma jeho lubo. Někotryžkuli z jatych so jej spowěda. A w tajkich hodžinach wopokazowaše so wona jako mšterka a připowědaše Boži sud a Božu hnadu, a či mužojo jej wěryachu. Na njej wšak widžachu Knjezewu kazń dopjelnjenu. Tak kaž je so naš Knjez Chrystus čłowjekow dla wotročk stal, tak bu tež Mathilda na te abo tamne wašnje jatym podobna, jeno zo by symjo Božeho slowa do plódneje role padnyło, zeschažalo a plody njeslo. Kruće bě sebi předewzala, zo njecha žadyn džěnj wjac za sebbe přetrjebać hač stat za chłostancow wudawa, mjenujcy 32 pjenježkow wšědnje. A jeje jednorý šat běše ze samsneho platu kaž drasta jatych. Tydženje dołho přebywaše Mathilda w jastwach, mrěješe hlód a zymu, hromadže z jatymi, dobrowolnje. A wona wosta tón dobry čłowjek, kotryž wuliwaše kusk njebjeskeje lubosće a smilnosće do komorkow jatych a do jich wutrobow. Njesebična lubosć, to běše jeje kluč a z nim je wona tež najzasaklišu wutrobu wotamknyła.

Krótko finske léco z jeho dołhimi dnjemi a jasnými nocami wužiwaše Mathilda, zo by po kraju pućowala, samo do dalokeje Lapskeje, jeno zo by maćeri abo nanej tajkeho zasudženeho přinjesła wjesotu powěsć, zo je so syn zaso k sebi namakał a zo z lubosću na swojeju staršuju myslí, abo zo by wopytala pušćeneho a so z nim nad znowa dobytej swobodu wjeselila. Tež w tutej službje njeboješe so Mathilda Wredc žaneje prócy a žanoho stracha. A hdžežkuli ju wuhladachu bu wona wutrobnje powitana. Lubosć a džakownosć, to buštej jeje hospoda, a přjedawši chłostancy wobstražowachu jeje spar.

Nan dari jej chěžu z polom a lěsom. Tam chcyše Mathilda pušćenym chłostancam pomhać, so do noweho žiwjenja namakać. Přeco bóle a bóle dyrbješe so Mathilda wo pušćenych starać, a to běše čěši džěl jeje služby. W jastwje, tam móžeše wona darowac a jatbu wolóžowac, tu pak dyrbješe žadanja stajec, tu sej dyrbješe žadać mužacu krutobu, porjad a džělo. (Pokročowanje scěhuje)

Skład serbskich knihow

Michańska cyrkej w Budyšinje so porjedža a my přejemy lubej Michałskej wosadze, zo by so jej wulke a wažne džěło derje poradźilo. My so hižom nětko wjeselimy, kak rjana Michałska cyrkej cyle wěsće po powowjenju budže. Wjele njetrjebawšeho a njerjaneho so wottorha a wutorha, wosebje njelube přitwarki z kónca zařdženeho lěstotka.

W jednym z tutech přitwarkow nadeněžechu dzělačerjo wulki skład knihow „Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa“.

„Symješka na Božu rolu“. Podal M. Domaška, farar w Nosaćicach. Z předswódom J. Jakuba, fararja w Njeswaćidle, 1889.

„Spěwajomne Psalmow abo metriski přeložk 150 psalmow“, přeložil J. E. Wjelan.

„Spowědny stol“. Wučby a modlitwy za spowědnych ludźi. Z přidawkom. Na serbski přeložil w l. 1879 H. a P. Wjazka, kandidataj, a J. Křižan, H. Měto a E. Matek, studentojo bohawučnosće w Lipsku. 1881

„Bethesda“. Modlitwy za chorych a hubjenych. Wosebity wotčić z „Domjaceho wołtarja“. Wobstaral Jan Waitar. 1885

„Porst Boži. Wažne powěsće z Božeho kralestwa. Přeni džěl. Zestaja A. Sykora, farar w Smilnej. 1875.

„Wulka wójna wo wěru 1618–1648 wosebje, kak je Lužicu zapusćila“ Serbskemu předarskemu seminarju 1877–1897 w Hodźiju pod njeboh D. H. Imišom, wot 1898 sem w Hrodzišću pod fararjom ryčerjom O. Mrósakom, poswjećil Wylem Tyšer. 1904

„Naša najswjećiša křesćanska wěra“ Přeni džěl. Předowanja wo přenim artiklu. O. Mrósak. 1886

„Domaša Kempenskeho štwóre knihi: Chodženje za Chrystusom“ 1907

„Cyrkwiny wodźer“. Krótka wučba wo cyrkwinych přisłušnosćach za sakske serbske ewangelsko-lutherske wosady zestajena wot J. Křižana. 1892

„Klosy a sornjatka“. Zezběral A. Sykora. 1908

„Swjataj sakramentaj“. Sakrament swjateje křćenicy a Sakrament swja-

teho wołtarja w katechizmusowych předowanjach wukładowało farar Zarjenk w Chwaćicach a diakonus Domaška w Hodźiju. 1901

„Domjacy předar“. Scenske předowanje na wšitke njedźelske a druhe swjate dny cyrkwinkeho lěta. I. džěl – 1920 a druhí džěl 1926

Někotre z tutech knihow su wam cyle wěsće znate a maće je snano tež doma. Wšelake z nich su hodne, zo bychmy je znowa sej do rukow wzali a w nich čitali. „Kempenskeho chodženje za Chrystusom“ je tež džensa hišće za pobožneho čłowjeka wužitna kniha. Wězo, tajka kniha so njepřečita kaž powědančko, ale w njej so čita w dobrej měrje w nutrnosći a z pokutnej wutrobu.

Tyšerowa kniha wo 30lětnjej wójnje z někotrymi zajimawymi wobrazami je tež džensa hišće wobhladanja hodna. Mjez druhim tež wobraz stareho Budyšina.

„Boži Porst“, džěło stajnje pilneho Smilnjanskeho fararja Sykory a někotrych swěrných pomocnikow, kaž Hornjo-Wujězdžanskeho fararja dr. Kalicha a Palowskeho fararja A. K. Jenča, powěda nam wo křesćanskich swědkach najstaršich časow našeje cyrkwy hač do časa před 100 lětami z křesćanskeho misionstwa.

Wosebje zajimawa kniha, wo kotrejž dotal ani wědźal njejsym, je přeložk 150 psalmow Slepjanskeho fararja Wjelana. My však wěmy, zo bě wón wuběrný znajer orientalskich rěčow a zo je so jemu poskićila profesura we Wrocławje. Ale swěra k serbskemu ludaj a k Slepjanskej wosadze, w kotrejž bě hižom jeho nan na 40 lět za fararja był, jeho hnućešty so tajkeje česće wzdać a radšo być w serbskej holi za fararja. Jeho metriski přeložk psalmow, kiž so hodža jako kěrlušce spěwač, je dopokaz jeho wulkeje wučenosće, jeho pěsnjerskeje wobdarnosće a jeho swěrneho prócowanja wo wobchowanje serbskeje rěče. Kajkich smy tola měli nadobnych wótcow!

Stož chce sebi z knihow něšto wotewzać, njech sej bórce dońdže na Michałsku faru w Budyšinje. W.

znutřkowne misionstwo, za Bethel, cyroby, za domy starych w Drježdžanach atd. Za wšo wutrobný džak! Njeh su date wšěch tutech darow jako wuraz znutřkowneho žiwjenja a lubosće k blišemu, k cyrkwi a tak k našemu Knjezej!

Z wosebitej wjesolósću móžemy nětko rozprawjeć, zo je elektriske zwonjenje wšěch 4 zwonow připrawjene a kotol za tepjenje zatwarjeny.

Njeh Böh dale našu wosadu žohnuje na znutřkownym a zwonkownym!

Wojerecy: Z našeho wosadneho žiwjenja w léce 1964 móžemy scěhować rozprawjeć: Wukřičichy 142 džěci. Wěrowanjow bě 20 a pohrjebali smy 150 wosadnych. Konfirmandow bě 33 hólcow a 33 holcow. Z cyrkwy wustupiło je 57 mužow a 55 žonow a 8 džěci, hromadće potajkim 120 wosobow. We Wojerecach bě 81 něm-

skich Božich službow z 10 219 wopytowarjami, w Židžinom bě 6 něm-skich Božich službow ze 466 wopytarjami a w Spalach běštej dvě Božej službje z 135 wopytowarjami. Serbskich Božich službow we Wojerecach mějachmy 27 z 930 wosadnymi. K Božemu blidu su 1 443 wosadnych přišli, mjez nimi 434 mužow a 1 009 žonow. Serbske Bože wotkazanje dóstachu 170 wosadnych, a to 58 mužow a 112 žonow. W Židžinom wobdžělichu so na něm-skich Božich wotkazanjach 177, 77 mužow a 100 žonow a w Spalach bě 73 wosobow na Božim wotkazanju.

20. posmjertniny D. Bonhoeffera

9. apryla 1965 budže tomu 20 lět, zo bu Dietrich Bonhoeffer, rodzeny 4. februara 1906 w Flossenbürgu w Baworskej, zamordowany. Dietrich Bonhoeffer, bohoslówe a martrar Wuznawaceje cyrkwy, běše syn Wrocławskeho lékarja a uniwersitneho profesora. Studowaše w Berlinje a Tübingenje bohoslówstwo a běše zwoprědku wučer na wyšej šuli w Berlinje. Pobywši wěsty čas w Barcelonje w Španiskej, wotěndž do Jendzelskeje, hdžež dvě léce Londonsku němsku wosadu zastarowaše. Nawróćiwši so do Němskeje bu Dietrich Bonhoeffer načolnik předarskeho seminara Wuznawaceje cyrkwy w Finckenwaldze. Bonhoeffer běše njepřečel fašistiskeho režima a dzělaše přeciwo njemu. Tuž bu wón nacistam bórce njeluba wosoba. 3. apryla 1943 bu wón zajaty. W jastwje běše Bonhoeffer příklad žiwje wěry, trošowaše swojich sobujatych a so dušowpastyrce wo nich staraše. Krótko do skónčenja wójny, na proze do swobody, su jeho wotprawili.

Blaise Pascal (1623–1662)

Slawny francoski wučenc a křesćan Blaise Pascal pochadže z pobožneho domu. Nan a mać přiwisowasta jansenistam (to běše reformowe hibanje mjez katolikami, pomjenowane po Holandžanu Corneliusu Jansenu). Tele hibanje měješe swoje duchowne srjedzišćo w kloštrje Port Royal blisko Pariza. Za čas swojeje młodosće wěnowaše so Blaise Pascal cyle matematice a fizice. Hižom ze sydonnaće lětami wozjewi knihu, z džewjatnaće lětami wunamaka mašinu za ličenje. Při wšém studowanju pak pytaše Boha, a skónčnje, 23. nowembra 1653, jeho namaka. Na papjeru napisa w hodžnje swojeho wobroćenja z radostnymi słowami džak swojeje duše, a tule papjeru je čas žiwjenja při sebi měl. Po jeho smjerći su ju namakali. Bě sej ju do drasty zašił. Wojowaše přeciwo lochkomyslnaj moralnosći jezuitow, přeciwo znjewužiwanju Božeho mjena. Hdžežkuli móžeše, pomhaše chudym. Po wšelkej čežkej chorosći zemrě Blaise Pascal z 39 lětami w Parizu. Jeho najwuznamniša kniha „Mysle wo nabožinjce a někotrych druhich předmjetach“ wuńdže hakle po jeho smjerći.

Nakład Domowina. – Wuchadža z licencu č. 417 nowinskeho zarjada pola předsydy ministerskeje rady NDR jonkroč za měsac. – Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Htowny zamotwiti redaktor: superintendent Gerhard Wirth-Njeswaćidlski. – Čisć: III-4-9, Nowa Doba čisćernja Domowiny w Budyšinje.

Z wosadow

Z Bartskeje wosady z léta 1964:

Spowědnych hosći smy naličili 691 (lěto 1963: 667), mjenujcy 242 mužskich a 449 žónskich, mjez nimi běchu 24 paćerskich, a to 8 hólcow a 16 holcow (17). 100 wosadnych wužichu Bože wotkazanje zwonka Božeho doma.

Z cyrkwy wustupili su 4. Wukřičili smy 30 džěci (1963: 31), a to 18 hólcow a 12 holcow. Připowědanjow bě jich 10 (19), wěrowanjow 6 (14).

Pochowali smy 25 (23) wosobow, a to 14 mužskich a 11 žónskich. Wuńošk zběrkow na kemšach bě za kraju cyrkej 2 085,— hr., za našu wosadu 1 188,91 hr., za twarski fonds 2 858,40 hr., za positiv 212,19 hr., zady wołtarja 672,04 hr. a za misionstwo 750,— hr., dale dary za nowe cyrkwinke tepjenje nimale 3 000,— hr. za